

**Forskningsenhed for Klinisk Sygepleje
ved Aalborg Sygehus**

Strategi for sygeplejeforskningen

2004 – 2008

AALBORG SYGEHUS
Århus Universitetshospital

INDHOLDSFORTEGNELSE

INDLEDNING	3
FORMÅL, FOKUS OG MISSION	4
ORGANISERING OG FORSKNINGSLEDELSE	5
REKRUTTERINGSFLOW	8
FORSKNINGSMILJØ OG SAMARBEJDSRELATIONER	8
INFORMATIONSPOLITIK	10
KRITISKE SUCCESFAKTORER	10
RESSOURCER	11
EFTERORD	11
LITTERATUR	12

UDGIVER:

Forskningsenhed for Klinisk Sygepleje
Stengade 10, Postboks 365, 9100 Aalborg
Tel: +45 9932 2065
Fax: +45 9813 3060
E-mail: cd@aes.nja.dk

Oktober 2003

INDLEDNING

Strategien for udvikling af sygeplejeforskningen ved Aalborg Sygehus sigter mod at sygehusets Forskningsenhed for Klinisk Sygepleje skal blive et "flagskib" inden for den kliniske sygeplejeforskning¹. Forskningsenheden skal således have en særlig anerkendelse og status inden for den praksisforankrede, kliniske sygeplejeforskning såvel i Danmark som i resten af Skandinavien. Et "flagskib" - sammenlignet med den individbaserede forskning - er også ud fra en institutionel synsvinkel mindre sårbar og i stand til at overleve på trods af, at en eller flere ressourcepersoner forsvinder. Vejen til at blive et "flagskib" går bl.a. gennem forskningsledelse, anerkendt forskning, etablering af akademiske forskningsstillinger samt videreførelse af monofaglige netværk og etablering af tværfaglige og tværvidevidenskabelige netværk. Nærværende strategi skal betragtes som en udmøntning af denne vision.

I et universitetshospital hverken kan eller skal den kliniske sygeplejeforskning leve sit eget liv.

Denne strategi er at betragte som en delstrategi til Aalborg Sygehus' samlede strategi for udvikling af forskningen (Forskningsadministrationen, maj 2002).

Samtidig skal nærværende strategi også leve op til den nationale strategi for sygeplejeforskning 2003 - 2008 (Dansk Sygeplejeråd 2004).

¹Forskningsniveau: Individ→gruppe→forskningsenhed→flagskib (Forskningsadministrationen, maj 2002. Udvikling af forskningen ved Aalborg Sygehus). Begrebet flagskib anvendes i nærværende strategi som en modifikation af Forskningsadministrationenes brug af flagskib, d.v.s flagskib i forhold til den kliniske sygeplejeforskning og ikke i forhold til sygehusets lægefaglige forskning. Det begrundes med, at sygeplejeforskningen i Danmark stadig befinder sig i en opbygningsfase, og den lægefaglige forskning har en veletableret og lang tradition. Således kan Forskningsenhed for Klinisk Sygepleje ikke blive et flagskib på sygehuset, men kan i stedet sigte på at blive et flagskib inden for den praksisforankrede, kliniske sygeplejeforskning i Skandinavien.

FORMÅL, FOKUS OG MISSION

Sygeplejeforskningen ved Aalborg Sygehus har fokus på udvikling af den kliniske sygepleje og dermed på anvendt forskning. Forskningsenhed for Klinisk Sygepleje skal understøtte dette videnskabelige fokus.

Forskningsenhed for Klinisk Sygepleje har til hensigt:

- at skabe et grundlag for at udvikle dokumenteret sygepleje og omsorg. Først og fremmest for at sikre og udvikle den for patienterne gode, kloge og rigtige sygeplejehandling.²
- at medvirke såvel nationalt som internationalt til at udvikle kundskab af relevans for sygepleje som praksisfag og som videnskabelig disciplin.

Netop det at knytte forskning og klinisk praksis sammen til en fungerende helhed er væsentlig for forskningsenhedens virksomhed. Det er derfor også helt essentielt at Forskningsenhed for Klinisk Sygepleje tilhører sygehuset og er beliggende i et klinisk tværfagligt forskningsmiljø, hvor det er patienternes sundhedstilstand, som er omdrejningspunktet for forskningen.

Klinisk sygeplejeforskning omfatter såvel sunde som syge og lidende mennesker i alle livsfasen både i og uden for sygehusene³, dertil knyttede aktiviteter fra såvel professionelle som frivillige hjælpere samt de strukturelle vilkår, hvori sygeplejen udøves.

Den kliniske sygeplejeforskning på Aalborg Sygehus tager således afsæt i de problemstillinger, der knytter sig til ovenstående genstandsfelt.

²Den gode sygeplejehandling er en omsorgsetisk handling baseret på omsorgens værdier og fænomener. Den kloge sygeplejehandling er funderet i den fagprofessionelles eftertænsksomhed, erfaringer, sanselige opmærksomhed og nærvær samt det faglige skøn. Den rigtige sygeplejehandling er en varetagelse af patientens sikkerhed, som det foreskrives i lovgrundlag, i diverse retningslinjer fra Sundhedsstyrelse og i lokale kvalitetsprocedurer.

³ Fokus kan være det enkelte sunde, syge og/eller lidende menneske, men fokus kan også være forskellige relationer mellem f.eks den/de syge, den/de pårørende og den/de fagprofessionelle.

Den kliniske sygeplejeforskning foregår både monofagligt og tværfagligt. Der skal i de kommende år arbejdes på at sygeplejersker opnår et solidt akademisk fundament, således at de kan yde et væsentligt sygeplejefagligt bidrag i såvel monofaglige som i tværfaglige projekter.

Den kliniske sygeplejeforskning, der udføres af de videnskabelige medarbejdere ansat i selve forskningsenheden har følgende indsatsområder:

- omsorgsetik
- livsfænomener
- smerte og seksualitet (livsfænomener)
- døendes omsorgsnetværk (livsfænomener)
- faglighedens betydning for ledelsespraksis

ORGANISERING OG FORSKNINGSLEDELSE

Forskningsenhed for Klinisk Sygepleje er en selvstændig enhed ved Aalborg Sygehus. Lederen af forskningsenheden refererer i administrative anliggender til chefsygeplejersken og samarbejder i det daglige med forskningschefen.

Lederen af forskningsenheden er i perioden 2002-2006 næstformand i Forskningsrådet ved Aalborg Sygehus. Af især tværfaglige hensyn anses det at være hensigtsmæssigt, at lederen af Forskningsenhed for Klinisk Sygepleje fortsat indgår i Forskningsrådet eller tilsvarende forum.

Fysisk er Forskningsenhed for Klinisk Sygepleje placeret i "Forskningens Hus" sammen med andre sundhedsvidenskabelige forskningsmiljøer, hvilket giver gode muligheder for flere tværfaglige samarbejder.

Ifølge Undervisningsministeriets bekendtgørelse om Sygeplejerskeuddannelsen nr. 232 af 30. marts 2001 er sygeplejersken bl.a. uddannet til at udvikle sygeplejen. Det vil med andre ord sige, at alle sygeplejersker efter denne bekendtgørelse skal bidrage til udvikling af sygeplejen, men ikke alle sygeplejersker skal forske. Idet sygeplejeforskningen – trods

en kraftig acceleration i det sidste årti – fortsat er i en opbygningsfase, retter aktiviteterne i forskningsenheden sig mod tre niveauer.

1. Ph.d studerende inden for de førnævnte indsatsområder, ansat i forskningsenheden. Dette er forskningslederens primære indsatsområde.
2. Udviklingssygeplejersker ansat på forskellige afdelinger/centre ved Aalborg Sygehus. Det drejer sig om et formaliseret netværk med vægten på månedlige møder mellem forskningsleder og udviklingssygeplejersker.
3. Kliniske sygeplejersker, ansat på forskellige afdelinger/centre ved Aalborg Sygehus, som udfører udviklingsprojekter, og som har et iboende potentiale for forskning. Såvel de ph.d studerende, ansatte forskere samt forskningsleder yder i den sammenhæng vejledning til disse kliniske sygeplejersker.

Således har forskningsenheden både en intern funktion på sygehuset og en funktion på tværs af sygehusets afdelinger/centre.

Forskningsledelse drejer sig også om at gøre hver en krog på sygehuset parat til at gøre sig fortjent til at være et universitetssygehus. Som et vigtigt strategisk indsatsområde drejer det sig om kulturændringer og om at sætte forskning, udvikling og uddannelse ind som et naturligt led i den daglige drift. Derfor vil Aalborg Sygehus arbejde hen imod at alle afdelinger inden strategiens udløb har mindst en udviklings-sygeplejerske ansat. Mindre afdelinger kan dele en sådan stilling og større afdelinger/centre vil kunne have behov for flere end en udviklings-sygeplejerske.

Lederen af Forskningsenhed for Klinisk Sygepleje er kulturbærer og er således også tilforordnet oversygeplejerskerådet, og har til hvert møde et fast punkt hvad angår forskning.

Lederen af Forskningsenhed for Klinisk Sygepleje er faglig rådgiver i Sygeplejefagrådet.

En af betingelserne for at sygeplejeforskningen kan udvikle sig mod et "flagskib" og hindre den på nuværende tidspunkt sårbare position, hvor sygeplejeforskningen kan falde sammen, hvis en eller to personer forsvinder, er at sygeplejeforskningen organiseres i en form, hvor

Forskningsenhed for Klinisk Sygepleje er central og har den samlede ekspertise på det sygeplejefaglige forskningsområde.

Den centrale funktion skal også understøtte forskning i de enkelte afdelinger/centre. Aalborg Sygehus - og i særdeleshed oversygeplejersker og de ledende sygeplejersker - har i den forbindelse et ansvar forbundet med at få andre end lægefaglige ph.d studerende i afdelingerne/centrene, som en naturlig del af afdelingens/centerets stabsstruktur.

Sammen med Forskningsadministrationen fungerer Forskningsenhed for Klinisk Sygepleje således som en central støttefunktion for den forskning og udvikling, der er på sygehuset.

For at sikre sygeplejeforskningens overlevelse er det intentionen at udbygge Forskningsenhed for Klinisk Sygepleje organisatorisk og dermed også videnskabsmæssigt, gerne med en endnu stærkere forskningsprofil. Det er en forudsætning at der ansættes en forsker/klinisk adjunkt, primært til vejledning på de mange sygeplejefaglige projekter, der er i en accelererende udvikling. Således kommer forskningsenheden til at kunne udbyde vejledning såvel i en fast struktur på faste dage som efter behov – på alle tre niveauer. Inden strategiens udløb skal der ansættes endnu en forsker, klinisk adjunkt eller klinisk lektor.

Det er ligeledes en forudsætning at der etableres et klinisk professorat i sygepleje og omsorg. Et professorat, der skal have reference til professoren i Klinisk Sygepleje ved Institut for Sygeplejevidenskab ved Det sundhedsvidenskabelige Fakultet, Aarhus Universitet.

Som en mulighed for at afprøve en spirende forskningsinteresse hos potentielle forskere skal der i strategiperioden oprettes tidsbegrænsede kliniske forskningsassistentstillinger, fortrinsvis i samarbejde med sygehusets afdelinger/centre.

Der bør altid være min. 3 aktive ph.d studerende tilknyttet forskningsenheden af hensyn til opretholdelse af et forskningsmiljø præget af daglige videnskabelige drøftelser og udveksling af ideer. En øgning af antallet skal ses i lyset af en udbygning af forskningsenheden med konkrete videnskabelige stillinger.

Et eksternt Advisory Board for at sikre fortsat videnskabelig udvikling i Forskningsenhed for Klinisk Sygepleje tænkes etableret ultimo 2007.

REKRUTTERINGSFLOW

En forudsætning for udvikling af forskningsmiljø og generering af ny forskningsbaseret viden er at der skal skabes et flow af personer med akademiske uddannelser.

Der skal satses på uddannelse af kandidater i sygepleje og oprettelse af ph.d stillinger. En klinisk forskningsbaseret sygepleje samt udvikling af sygeplejefaget som en videnskabelig disciplin vil fordre at der i større grad end hidtil satses på såvel menneskelige som økonomiske ressourcer til at sikre et kontinuerligt flow af både kandidater og ph.d studerende.

Endvidere kan også andre formelle kvalifikationer være vigtige i en opkvalificering af de kliniske sygeplejersker. Flere masteruddannelser som for eksempel Master i Klinisk Sygepleje kan i den sammenhæng være en mulighed for at sygeplejersker samtidig kan få indfriet specifikke professionsrettede interesser og dermed medvirke til udvikling af den kliniske sygepleje.

Andre kliniske sygeplejersker kan blive opkvalificeret via SundhedsCVUs udviklings- og forskerkurser.

En vigtig opgave for de sygeplejefaglige ledere på alle niveauer er at finde "de grønne spirer". Når sygeplejerskeuddannelsen af 30. marts 2001 slår igennem, har alle sygeplejersker, som er uddannet efter den bekendtgørelse, minimum en professionsbachelor. Det betyder at der vil være en større gruppe af potentielle forskere.

FORSKNINGSMILJØ OG SAMARBEJDSRELATIONER

Sygeplejeforskningen skal udvikles gennem monofagligt og tværfagligt samarbejde og forpligter sig til at samarbejde om forskningsprojekter både amtsligt, tværamtsligt og internationalt.

Sammen med Forskningsadministrationen har Forskningsenhed for Klinisk Sygepleje et væsentligt virke som forskningsmæssigt samlingspunkt for andre nordjyske sygehuse.

Amtsligt og tværamtsligt samarbejde betyder ligeledes at bl.a. udviklings sygeplejersker og forskningsansvarlige sygeplejersker også skal have et samarbejde på tværs af afdelinger, centre, sygehussektorer samt et samarbejde med andre relevante sektorer, institutioner og organisationer.

Forskningsenhed for Klinisk Sygepleje vil intensivere samarbejdet med Klinisk Epidemiologisk afdeling, Århus Universitetshospital. De vidt forskellige forskningsmetoder, som benyttes og udvikles de to steder vil i særdeleshed kunne berige hinanden med udgangspunkt i fælles problemområder.

Forskningsenhed for Klinisk Sygepleje har samarbejde med Aalborg Universitet. Via ph.d projekterne er der etableret samarbejde med Institut for Sundhedsteknologi ved Det teknisk-naturvidenskabelige Fakultet samt Institut for Sociale Forhold og Organisation og Institut for Økonomi, Politik og Forvaltning begge institutter ved Det samfundsvidenskabelige Fakultet.

Samarbejdet med alle tre fakulteter ved Aalborg Universitet skal udvides. I løbet af 2003 har lederen af Forskningsenhed for Klinisk Sygepleje og forskningschefen haft indledende møder med dekaner og/eller institutledere fra de tre fakulteter. Dette samarbejde tænkes ført videre i form af bl.a. fælles forskningsprojekter og udveksling af undervisere og vejledere.

Samarbejdet med Institut for Sygeplejevidenskab ved Det sundhedsvidenskabelige Fakultet ved Aarhus Universitet er selvfølgelig. Der skal arbejdes på at få fælles stillinger etableret mellem Forskningsenhed for Klinisk Sygepleje og Institut for Sygeplejevidenskab.

Forskningslederen er i følgegruppe til Masteruddannelsen i Klinisk Sygepleje, som udbydes ved instituttet.

Ligeledes er samarbejdet med de andre parter i Århus Universitetshospital selvfølgelig.

Det internationale samarbejde vil i denne strategiperiode være fokuseret primært i relation til Norge, sekundært til resten af Skandinavien og USA.

Der vil i strategiperioden blive fulgt intenst op på det internationale samarbejde med Institutt for samfunnsmedisinske fag, Seksjon for sykepleievitenskap, Bergen Universitet, Norge. Det er et samarbejde, som ved slutningen af 2002 tog sin begyndelse og i løbet af 2003 yderligere er blevet intensivert. Samarbejdet kommer til udtryk gennem fælles ph.d seminarer, artikler, gæsteforelæsninger og udveksling af gæsteforskere.

En norsk invitation til samarbejde med Universitetssykehuset i Tromsø, Norge udbygges fra foråret 2004.

Andre skandinaviske samarbejdsrelationer kan med dette fodfæste spredes som ringe i vandet.

Samarbejdet med University of San Francisco, USA, intensiveres bl.a. med et fælles forskningsseminar, afvikles i Bergen efteråret 2004.

Internationalt samarbejde fordrer også, at de videnskabelige medarbejdere i forskningsenheden i højere grad end hidtil publicerer i internationale tidsskrifter.

Forskningsenhed for Klinisk Sygepleje samarbejder med Sundheds CVU, idet lederen af forskningsenheden er medlem af Sundheds CVUs Udviklingsråd.

INFORMATIONSPOLITIK

En god informationspolitik er en væsentlig del af et godt forskningsmiljø. Til at understøtte en sådan informationspolitik samarbejdes med forskningsadministrationen. Hjemmeside, forskningsseminarer for de forskningsansvarlige, udgivelse af Forskningsnyt, diverse arrangementer kontinuerligt gennem året osv. er nogle af de tiltag, der er etableret men som fortsat kan kvalitetsudvikles.

Lederen af Forskningsenhed for Klinisk Sygepleje deltager i de 10 årlige oversygeplejerskerådsmøder samt har egne månedlige møder med udviklingssygeplejerskerne. Ligeledes er forskningslederen faglig rådgiver for Sygeplejefagrådet med ad hoc rådgivning samt med deltagelse i min. 2 møder i Sygeplejefagrådets planlægningsgruppe. Samarbejdet med Sygeplejefagrådets medlemmer og Sygeplejefagrådets planlægningsgruppe har til hensigt dels at koordinere de sygeplejefaglige udviklingstiltag med de forskningsmæssige, dels at strategiudvikle samt at inspirere og gensidigt befrugte udvikling og forskning.

KRITISKE SUCCESFAKTORER

- Øgning af intern bevilling som basisøkonomi⁴ og evne til at skaffe flere eksterne bevillinger
- Etablering af akademiske forskerstillinger på post.doc niveau (adjunkt, lektor, professor), herunder oprettelse af et klinisk professorat

- Opgradering af sygeplejerskers kvalifikationer til kandidat- og Ph.D niveau
- Sygeplejeforskningen som et naturligt element i det daglige kliniske arbejde og på alle ledelsesniveauer
- Udvikling af samarbejdet med Institut for Sygeplejevidenskab samt de andre parter i Århus Universitetshospital
- Ekstraordinær indsats for et styrket samarbejde med især Aalborg Universitet som et hele, Seksjon for sygepleievitenskap ved Bergen Universitet, Norge og Universitetssykehuset i Tromsø, Norge

RESSOURCER

Implementering af denne strategi vil afhænge af en række faktorer, men der skal interne økonomiske ressourcer til blandt andet:

- Uddannelse af flere sygeplejersker med forskningskompetence
- Påbegynde opbygning af en stabil forskningsenhed, hvis overlevelse ikke er betinget af enkelte personer.
- En organisation, der kan sikre at de forskningsansvarlige og forskningsaktive sygeplejersker får ajourført deres viden gennem kurser, studiebesøg, kongresser o.lign.
- Skabe og sikre et aktivt forskningsmiljø

Sygeplejeforskningen skal samtidig blive bedre til at søge og få fonds- midler fra såvel det offentlige som det private.

EFTERORD

Denne strategi er for sygeplejeforskningen ved Aalborg Sygehus, men den kan udvides til de faggrupper, der er etableret i regi af Sundheds CVU.

⁴ Jævnfør bilag 6. "En forskergruppe med status af enten forskningsenhed eller forsknings- flagskib skal være sikret fysiske rammer og basisøkonomi". (Forskningsadministrationen, maj 2002. Udvikling af forskningen ved Aalborg Sygehus).

LITTERATUR

Aalborg Sygehus (2003). Strategi for sygeplejen på Aalborg Sygehus, december 1997, rev. december 2000, rev. december 2003.

Dansk sygeplejeråd (2004). National strategi for sygeplejeforskning år 2003 - 2008.

Forskningsadministrationen ved Aalborg Sygehus (2002). Udvikling af forskningen ved Aalborg Sygehus. Forskningsstrategi, maj 2002.

Statens sundhedsvidenskabelige Forskningsråd (2003). Fra molekyle til menneske. Strategiplan 2003 – 2007.

Undervisningsministeriet (2001). Bekendtgørelse om sygeplejerskeuddannelsen nr. 232 af 30. marts